

Cavit BİNBAŞIOĞLU

Gazi Eğitim Enstitüsü Öğretmeni

Yayın, bilimi koruyan ve onu unutulmaktan kurtaran en önemli bir araç olmuştur. Yayın aracılığıyla bilim, birkaç kişinin tekelinde olmaktan çıkmış, insanlığın gelişmesinde rol alan kuvvetli bir muharrir olmuştur. Bunun içindir ki, matbaanın icadı, yeryüzünde bilinen icatların en önemlilerinden biri sayılır.

Dikkatli yazarların yazdığı her eser, o güne kadar konusunda bilinenleri özetleyen bir niteliğe sahiptir. Bu nedenle, her eser, aslında iki yazarın ürünüdür. Biri, yazarı pek belli olmayan ve ancak «insanlık» kelimesiyle ifade edebileceğimiz geçmiş kültür, diğeri de eseri bizzat kaleme alan kimsedir. Bununla birlikte, herhangi bir esere asıl damgasını vuran, onu bizzat kaleme alandır.

Herhangi bir yazarın bir konudaki görüş ve düşünceleri, o eserin tertip ve düzeninde ve muhtevasında görülür. Böylece her eser, âdeta onu yazanın kişiliğinin bir aynası gibidir. Bu durum, hikâye, roman ve diğer sanat eserlerinde bütün çıplaklığıyla görülür. Bu özelliğe —biraz daha zayıf olmakla birlikte— ders kitaplarında da raslanır. Her yayın, ders kitabı veya o karakterde herhangi bir kitap da olsa, yukarda açıkladığımız nedenlerden ötürü, kendine özgü bir üslup ve metotla kaleme alınarak geliştirilir. Bunun kalitesi, yazarın yaratıcı gücüne, meslek bilgisine ve tecrübesine göre değişir. Tıpkı, şiir, hikâye ve roman yazarlarının eserleri gibi.

Bir yazarın, büyük bir çaba ve emekle geliştirdiği eser üzerinde yazarın «telif hakkı» vardır. Bu, onun en doğal haklarından biridir ve yasalarla korunmuştur. Çünkü, kişinin bizzat ürettiği eser, onun öz malıdır. Uygur dünya bu hakka titizlikle uyar, buna saygı gösterir.

Çok basit gibi görünse de başkalarına ait bir fikri alıp kullanırken —mümkün olduğu hallerde— onun yerini ve sahibini göstermek bu hakka saygılı olmanın bir gereğidir. Dikkatli ve objektif düşünceli her dürüst yazar, bu saygıyı gösterir. Bunun da bir sınırı vardır. Şüphesiz ki bu sınır, telif edilen eserin büyüklüğüne göre değişir. Fakat bu, hiç bir zaman, bir eserin ana bölümlerini, ikinci derecedeki bölümlerini ve hatta paragrafları aynen kapsayacak biçimde olmaz. Bu takdirde, eserin sentezini sağlayan öğeleri aynen alıp kullanma durumuna düşülmüş olur ki, bu hem yasaların sağladığı telif hakkına bir tecavüz, hem de bir eseri meydana getirmek için gerekli olan ahlâki niteliklerden yoksunluk ifade eder.

Ders kitabı veya buna benzer bir eser hazırlarken öğretim programına uygun olması endişesiyle mevcutların konu başlıklarını almak gerekebilir. Fakat bu, alt başlıkları bile aynen alarak, gene, önceden yazılmış olan eserlerdeki fikirleri —sanki yeni bir şey söylüyormuş gibi— yerlerini değiştirerek —hatta bir iki paragraf veya bölüm de ekleyerek— yazmayı gerektirmez. Böyle bir şey, olsa olsa mevcutların kötü bir kopyası olur. Ders kitabı yazmak, yazarlarının yıllarca emek vererek geliştirip olgunlaştırdığı bir iki eseri önüne alarak, bu eserlerdeki fikirlerin yerlerini değiştirip, değişik kelime ve cümleler kullanmaya çalışarak aynı şeyleri yazmak demek değildir. Ders kitabı yazmada, diğer nitelikler yanında, yeni bir fikir ve yeni bir açıklama metodu getirmek esastır. Ders kitabı yazma, «yazma tekniği» ve «genel ahlâk kuralları» dışında yapılan bir iş olarak düşünülemez.